

IN MEMORIAM

MILE BOGOVIĆ**(Cerovac kod Slunja, 7. kolovoza 1939. –
Rijeka, 19. prosinca 2020.)**

Lički i glagoljaški biskup

Nakon kratke i teške bolesti, 19. prosinca 2020. preminuo je prvi lički biskup i neumorni istraživač glagoljaške baštine mons. dr. Mile Bogović. Rođen je u Cerovcu kod Slunja 7. kolovoza 1939. godine. Završio je studij teologije na Bogoslovnom fakultetu u Zagrebu, a na Papinskom sveučilištu Gregoriana u Rimu 1971. doktorirao je crkvenu povijest. Za svećenika riječko-senjske nadbiskupije zaređen je u koncilskom vremenu, 1964. godine. Bio je predavač crkvene povijesti na Visokoj bogoslovnoj školi u Rijeci, poslije preimenovanoj u Teologiju u Rijeci, gdje je bio i rektorom u dva navrata, od 1974. do 1985. te od 1991. do 1994. godine. Opću hrvatsku povijest predavao je na Visokoj učiteljskoj školi u Gospiću. Uz predavačku, vršio je i crkvene službe u Riječko-senjskoj nadbiskupiji: bio je župnik, potom upravitelj Sakralne baštine u Senju, zatim generalni vikar Nadbiskupije, a od 1999. godine pomoćni riječko-senjski biskup koji se zauzimao za obnovu, tj. uspostavu katoličke biskupije na ličkome području. Od 2000. godine prvi je biskup uspostavljene

Gospićko-senjske biskupije. Bio je vrstan obnovitelj crkvenoga, duhovnoga i kulturnoga života u Lici poslije Domovinskog rata. Pokrenuo je i ostvario gradnju Crkve hrvatskih mučenika na Udbini te se posebice istaknuo u nastojanjima oko povratka izbjeglih i prognanih Ličana u Liku nakon stradanja u Domovinskom ratu. Nakon obavljanja brojnih odgovornih crkvenih službi, umirovljen je 2016. godine.

Početak je znanstvenoga djelovanja mons. Bogovića obilježeno doktoratom iz crkvene povijesti stečenim na osnovi istraživanja odnosa katoličkih i pravoslavnih vjernika u hrvatskim krajevima. Disertacija *Le relazioni della Chiesa cattolica e gli ortodossi in Dalmazia durante la repubblica veneta nei secoli XVII e XVIII* prevedena je na hrvatski jezik i objavljena pod naslovom »Katolička crkva i pravoslavlje u Dalmaciji za mletačke vladavine«. U arhivima *Congregatio de propaganda fide*, mons. Bogović naišao je na brojne neistražene arhivalije. U njegovu će mu znanstvenom, ali i crkvenom, djelovanju spoznaje vezane za odnos pravoslavaca i katolika biti poticaj za ekumenski dijalog. Prvo, i rekao bih središnje pitanje znanstvenoga rada mons. Bogovića bio je upravo ekumenski dijalog i razumijevanje odnosa kršćana dviju Crkava na jednome malom području, koje je kroz suživot i međusobno uvažavanje, s crkvene perspektive, nije narušeno ni Domovinskim ratom. Poznavanje istočne kršćanske tradicije mons. Bogoviću omogućilo je da razumije i početke glagoljaške tradicije u krajevima u kojima je proveo većinu života: Primorju, Kvarneru, Istri i Lici.

Drugo i vrlo važno mjesto u znanstvenoj djelatnosti mons. Bogović pripada glagoljaštvu i glagoljaškoj baštini. Zanimanje za glagoljaške teme, praćeno željom da taj dio kulturno-povijesne ostavštine njegove crkvene pokrajine ne prijeđe u zaborav, započinje 1983. godine kada Riječko-senjska nadbiskupija slavi 500. obljetnicu hrvatskoga prvotiska *Misala po zakonu rimskoga dvora*. Nakon znanstvenoga skupa povodom objavljivanja prve hrvatske tiskane knjige, organizirao je mnoge druge znanstvene skupove i kulturne događaje koje je Crkva, tj. Riječka nadbiskupija, o velikim obljetnicama organizirala zajedno s tadašnjom svjetovnom i kulturnom upravom: 60. godišnjica osnutka Riječko-senjske nadbiskupije (1985.), 1100 godina od smrti sv. Metoda (1985.), 800. obljetnica Krbavske biskupije (1986.) i 700. obljetnica nastanka Vinodolskog zakonika (1988.). Kao predavač crkvene povijesti na Visokoj bogoslovnoj školi u Rijeci svoje je istraživačko zanimanje usmjerio prema povijesti glagoljaštva koje je smatrao bitnom odrednicom hrvatskoga identiteta, te je upravo o njegovim važnim obljetnicama organizirao znanstvene simpozije i skupove.

Mons. Bogović naglašava da glagoljaštvo treba držati »stilom života u kojem je došla do izražaja intenzivna suživljenost svećenika s narodom i njegovim korijenima« (Bogović 2019: 14) i da ga se ne može svoditi samo na liturgiju i pismo. Njegova stajališta o glagoljici, prema kojima je glagoljica izvorno hrvatsko pismo nastalo na području srednjovjekovne Hrvatske kao plod djelovanja bizantskih misionara koje se odvijalo prije misije sv. Konstantina Ćirila i Metoda, izlaze iz okvira ustaljenih znanstvenih teorija i često su bila predmet rasprave sa suvremenim paleoslavistima.

Treća je odrednica njegova djelovanja briga i nastojanje da se pojedine povijesne teme otmu zaboravu. Kao profesor se u svojim predmetima iz hrvatske crkvene povijesti posebice osvrtao na često zanemarenu povijest Senja, Vinodola, Otočca, Gospića i Krbave. Rad na istraživanju nastanka i uporabe glagoljice okrunio je knjigom *Glagoljica – bitna odrednica hrvatskog identiteta* izdanom 2019. godine, dajući vlastiti intelektualni doprinos ovoj u Hrvatskoj zaboravljenoj tematici. Njegove teze, nažalost, tek posthumno mogu stajati uz bok onima suvremenih paleoslavista poput Martina Eggersa, Rolanda Martija, Vojtěch Tkadlčika i drugih stranih znanstvenika koji se i dalje bave pitanjem korijena glagoljice i glagoljaštva. Kruna nastojanja mons. Bogovića da povijest ostane upamćena i time ne prijeđe u zaborav svakako je projekt izgradnje Crkve hrvatskih mučenika na Udbini koji je ostvario kao znanstvenik – dajući doprinos istraživanju hrvatskoga martirologija od Krbavske bitke do 20. stoljeća, i kao lički biskup pod čijom je jurisdikcijom nekadašnja Krbavska biskupija.

Mons. Mile Bogović svojim je radom i životom predstavljao odraz »popa glagoljaša«, jer je, kako je i sam zapisao da glagoljica nije samo pismo ili liturgija, već i odraz duhovnosti, takvu sliku i odražavao. Njegov znanstveni rad praćen je duhovnošću koja je bila otvorena prema drugima, bliska čovjeku područja kojega je korijene upoznao, nastojanju da spoji povijest, kulturu i suvremeni trenutak te tako povijest spasi od zaborava, a suvremenom trenutku ponudi oslonac u kulturnoj i povijesnoj tradiciji. I premda su mnoge njegove znanstvene teze izazivale polemiku, možemo mu biti zahvalni jer je iza sebe ostavio materijal o kojem naša znanost može raspravljati gradeći na njemu nove spoznaje.

KRISTIJAN KUCHAR